

LUNDS
UNIVERSITET

Kandidatuppsats i Kulturadministration (KULK10)

Avdelningen för kulturarbete och intermedialitet

Institutionen för kulturvetenskaper

Lunds Universitet

VT-11

Handledare: Mikael Askander

Examinator: Jens Arvidson

Volontärverksamhetens värden

Om kulturella, sociala och ekonomiska

värden i volontärarbetet under ASSITEJ

Scenkonstfestival och Världskongress 2011

Innehållsförteckning

Abstract	s. 3
1. Inledning	s. 4
Bakgrund: Om ASSITEJ och dess förhållande till uppsatsen	s. 5
Metod	s. 7
Disposition och material	s. 9
2. Teori: om symboliskt, socialt och kulturellt kapital	s. 10
3. Perspektiv inom forskningen	s. 13
Ekonomiskt perspektiv	s. 13
Sociologiskt perspektiv	s. 14
4. Volontär eller frivillig?	s. 16
Europaåret för frivilligarbete	s. 18
5. Enkätundersökning: kvantitativa resultat	s. 20
6. Volontärverksamhetens värden: kvalitativa resultat	s. 25
Volontärverksamhetens värden: ur volontärernas perspektiv	s. 25
Volontärverksamhetens värden: ur ASSITEJ:s perspektiv	s. 27
Volontärverksamhetens värden: några slutsatser	s. 29
7. Sammanfattning	s. 31
Referenser	s. 33
Bilagor	
1. ASSITEJ:s visioner och mål	s. 36
2. ASSITEJ:s volontärpolicy	s. 37

Abstract

This paper is about the values within the volunteering work in conjunction with the ASSITEJ Performing Arts Festival and World Congress 2011. Using a questionnaire method amongst the volunteers in Malmö, I have collected 93 answers on the reasons to why they became volunteers. As a theoretical framework I use Pierre Bourdieu's declaration of symbolic, social and cultural capital to catch the non-economical values within volunteer labour. But while looking for values in a non-profit context, it is hard not to notice the hidden economical values. The previous research in the field of volunteer values shows this by being divided in to two perspectives, one focusing on the economical values within volunteer labour and one on the sociological values amongst volunteers and non-volunteers. According to Bourdieu, social capital is able to transform into an economical ditto and this is also found to be one of the motivations for the volunteers.

The values that are found in the volunteers' answers to the questionnaire are otherwise mainly symbolic, in the form of social and cultural values. For example is "connections" a sort of social value and "knowledge" a cultural value. The values presented by the volunteers are significant for ASSITEJ as an organization. Not only do they help to fulfil the festival's goals, but they also live up to the visions presented by the organization.

Keywords: Volunteer, values, motivation, symbolic, social and cultural capital, Bourdieu, ASSITEJ Performing Arts Festival and World Congress 2011.

Nyckelord: Volontär/frivillig, värden, motiv, symboliskt, socialt och kulturellt kapital, Bourdieu, ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011.

1. Inledning

År 2011 är Europaåret för frivilligarbete, mitt i en tilltagande ekonomisering av kulturen och ekonomins berg-och-dal-bane liknande färd upp och ner i en global kris hamnar plötsligt fokus på gratisarbete. Samtidigt kritiseras kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m) för att förespråka fler volontärer inom statliga kulturinstitutioner. Kritiken ifrågasätter bland annat vart gränsen för volontär och anställd ska gå, när ska arbetet avlönas och när ska det inte det? Vad är jobb och vad är fritidssyssla? Å andra sidan så är volontärarbete inom kultursektorn långt ifrån nytt och det förekommer både i mer och mindre formella konstruktioner. Ofta sätter dock begreppet ”volontär” och förväntningarna på den som praktiserar volontärskapet käppar i hjulet för förståelsen av själva arbetet. Volontärarbete är starkt förknippat med humanitära insatser och det sociala arbetet kan därför lätt överskugga det kulturella volontärskapet. För att resa sig ur denna position måste det kulturella volontärarbetet bli något som på egen hand är attraktivt och värdefullt.

År 2011 är också året då värdskapet för ASSITEJ Scenkonstfestival för barn och unga är förlagt till Öresundsregionen. Sammanlänkade av Öresundsbron agerade Malmö och Köpenhamn under tio dagar i maj arena för utvald barnteater från hela världen. På scen spelades nyskrivna tragedier och komedier, spännande och högpresterande teknik blandades med handgjorda dockor och primitiv scenografi. Överdåd och minimalism konkurrerade om publikens uppmärksamhet och om utrymmet i ”den svarta lådan”¹. Men bakom scenen rymdes inte bara skådespelare, dansare och andra artister, det var också arbetsplats för 246 volontärer som var och en var med och bidrog till festivalens realiserande.² Dessa har en sak som förenar dem – de ställde upp helt frivilligt, utan lön och på sin egen tid. Varför?

Föremålet för undersökningen i denna uppsats är de värden som motiverar frivilligt arbete inom den kulturella sektorn. Vad finns det för värden i att vara frivillig – volontär – under ett kulturarrangemang som ASSITEJ Scenkonstfestival är ett exempel på? Varför anmäler dessa volontärer sig och vad hoppas de på att få tillbaka? Genom en enkätundersökning bland de medverkande volontärerna ska jag förankra svaren på dessa frågor i aktuell forskning. Jag ska även redogöra för hur volontärbegreppet används och dess egna värdeladdningar. Syftet med denna uppsats är att identifiera och beskriva de värden som aktiveras i en kulturell

---

¹ Teaterpråk för scenrummet.

² Totalt 246 volontärer, varav 121 i Malmö och 125 i Köpenhamn.

volontärverksamhet, som ASSITEJ festivalen här får representera. Genom att förklara de i sammanhanget aktuella ekonomiska, sociala och kulturella värdena är målet att förstå vad som motiverar volontärer till frivilligarbete.

En medvetenhet om volontärernas intresse kan även underlätta för kommunikationen mellan volontär och kulturorganisation, inte minst i marknadsföringssammanhang. Genom att lyfta fram de underliggande meningarna med volontärbetet kan kommunikationen bli rakare vilket i slutändan gynnar både volontären och organisationen. Kulturarrangörer av olika slag använder sig ofta av volontärbetare och eldsjälar för att det ur ett ekonomiskt perspektiv inte finns utrymme att avlöna samtliga medverkande vid vissa arrangemang. Men frågan är vad den enskilde individen kan vinna på att vara volontär? I grund och botten handlar det om att arrangören ska etablera och använda sig av redan befintliga värden hos dessa individer. Problemet är att knyta ihop de frivilliga med kulturen, att hitta rätt person till rätt evenemang och vice versa. Detta arbete kan dock underlättas av att finna gemensamma beröringspunkter som har med värderingar och intresse att göra.

Att det finns ett behov av volontärbetare inom kulturen är det samtida användandet av volontärer ett exempel på. Likaså kan detta användande påvisa att det finns en vilja bland folk att ta del av och bidra till kulturlivet – det finns med andra ord en vilja att vara volontär. Men kulturen är bred och förutsätter att jag gör vissa avgränsningar i mitt undersökningsområde. Till att börja med så utgår jag från Sven Nilssons definition av kulturbegreppet som sektor och håller mig inom ett område som ger uttryck för ett estetiskt kulturbegrepp – teatern.³ Det tongivande exemplet i denna uppsats är dock inte det dagliga arbetet inom den svenska teaterverksamheten utan ett internationellt kulturarrangemang, en festival. Just denna festival är speciell i och med att den är en engångsföreteelse, förmodligen är det första och sista gången den äger rum på denna plats och i detta omfång och format.

Bakgrund: Om ASSITEJ och dess förhållande till uppsatsen

ASSITEJ⁴ International är en internationell organisation för barn- och ungdomsteater som finns i drygt 80 länder. Vart tredje år samlas delegaterna från varje medlemsland till en

---

³ Sven Nilsson, *Kulturens nya vägar. Kultur, kulturpolitik och kulturutveckling i Sverige*, Malmö, 2003, s. 328.

⁴ ASSITEJ är en fransk förkortning och står för Association Internationale du Théâtre pour l'Enfance et la Jeunesse. Det officiella språket inom ASSITEJ är numera engelska och organisationen kallas därmed The

världskongress där de diskuterar organisationens framtid och samlar utvald scenkonst med barn och unga som målgrupp från hela världen. Den senaste scenkonstfestivalen och världskongressen ägde rum år 2008 i Sydney, Australien. Där fattades även beslutet om vilken plats nästa möte skulle äga rum på. ASSITEJ:s officiella ledord lyder: ”building bridges, crossing borders” och för sin förmåga att lägga nationsgränserna åt sidan belönades Öresundsregionens största städer, Köpenhamn och Malmö, med värdskapet för festivalen år 2011. Öresundsbron ansågs därmed vara en symbol för internationella ASSITEJ:s arbete och värderingar.

I och med detta beslut överlades således planerandet och uppbyggandet av den förestående festivalen till ASSITEJ Denmark och ASSITEJ Sweden, två förhållandevis små organisationer med ca fem anställda var. Att expandera blev ett måste och inför festivalens startskott uppgick antalet anställda till 22st. För att överbygga nationsseparationen mellan Danmark och Sverige bildade ASSITEJ en tidsbegränsad projektgrupp som gick under namnet ASSITEJ Performing Arts Festival and World Congress 2011. På så sätt undveks separationen mellan ASSITEJ Denmark och ASSITEJ Sweden och ett enda stort arbetslag kunde skapas. Dock finns det vissa problem med en sådan konstellation, till exempel skatteregler, pensionsavtal med mera, som gjorde att varje anställd fick lön från det land där man har sitt dagliga kontor. De som jobbar i Malmö får således sina utbetalningar från ASSITEJ Sweden och de i Köpenhamn från ASSITEJ Danmark. Det blir således oundvikligt att kommentera det faktum att det är i arbetet med att bygga broar mellan nationer som klyftorna blir som mest tydliga.

Men festivalen kom alltså att äga rum i två städer på samtidigt och den 20-29 maj blev tio intensiva dagar för både Malmö och Köpenhamns scener och teaterpublik. 47 olika föreställningar spelades ca 4-6 gånger var vilket kan summeras i totalt 27 000 biljetter. Utöver det tillkom ett stort antal workshops, seminarier, föreläsningar och mottagningar av olika slag. Runt 1200 internationella gäster anlände till de två städerna samt ytterligare ett par hundra i form av artister, tekniker och producenter. Festivalens huvudsakliga målgrupper delades in i tre och bestod dels av internt engagerade inom ASSITEJ, dels professionellt verksamma inom kultur och scenkonstbranschen och dels en allmän publik med fokus på barn och unga.

Föreställningarna spelades på originalspråk och då de kom från spridda länder runt om i världen fanns möjlighet att se teater både på främmande språk och på sitt eget.⁵

Den 20 januari 2011 påbörjade jag min praktik för ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress och mina huvudsakliga praktikuppgifter blev att planera volontärsamordningen, hjälpa till med marknadsföringen samt vara redaktör för ett nyhetsbrev. Mot slutet av praktiken blev jag anställd av festivalen för att slutföra arbetet med volontärer samt göra upp planeringen runt det festivalcenter som ska fungera som knutpunkt för alla gäster och volontärer. Därmed har jag ett förstahandsperspektiv på volontärverksamheten under festivalen, vilket skulle kunna ha både för- och nackdelar för denna uppsats vetenskapliga resultat. Fördelen är att jag är hundra procent insatt i den verksamhet som jag studerar medan en nackdel kan vara att min neutralitet går att ifrågasätta. Men denna uppsats är inte ett sätt att argumentera för huruvida mitt eget arbete är väl utfört eller inte. Istället ligger fokus på de vinster som ett frivilligt kulturellt engagemang ger den enskilde individen. Värdenas kvalitativa egenskaper är således vitt skilda från mitt eget arbetes kvalitet. Därmed blir resultatet av denna uppsats inte någon utvärdering av mitt arbete som sådant utan snarare en förklaring av de värden och teorier som volontärverksamheten bygger på.

Metod

Den tillämpade metoden är delvis deskriptiv i den meningen att jag beskriver hur volontärverksamheten under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 är uppbyggd samt hur dess värden formuleras i den använda teorin, i tidigare forskning och av volontärerna själva. Den centrala metoden är dock den som används i samband med enkätundersökningen, varifrån volontärernas egna värden och motiv hämtas. Dessa värden förankras i sin tur i de utgångspunkter som hämtas från Pierre Bourdieu för att skapa en relation mellan teori och verklighet.

Den använda enkätmetodikerna hämtas från Göran Ejlertssons handbok *Enkäten i praktiken* (2005) som presenterar enkäten som en metod för att uppnå vetenskapliga resultat. Enkäten används i första hand för att den är ett enkelt verktyg att nå många samtidigt med,

---

⁵ Uppgifterna är inhämtade från www.assitej2011.info, www.assitej-international.org samt www.assitej.se 2011-04-10

svarsfrekvensen är hög och den passar för undersökningens tidsramar. Den utsända enkäten var elektronisk och distribuerades via e-mail till samtliga anmälda volontärer med Malmö som arbetsplats, två veckor före festivalen.⁶ Varje svarande fick en engångslänk till enkäten som förhindrade samma person från att svara på frågorna flera gånger. I och med att enkäten var internetbaserad var den också ortsberoende, vilket är fördelaktigt i detta sammanhang då de svarande har en internationell spridning. De som inte hade svarat eller kunde svara på den utsända enkäten fick möjlighet i samband med sitt första volontärpass.

Enkäten bifogades tillsammans med en inbjudan till ett informationsmöte för volontärerna i Malmö. I samma formulär som de fyra frågorna, vars svar utgör en stor del av denna undersökning, ombads volontärerna svara på inbjudan samt ange eventuella allergier, matparenteser och önskad storlek på t-shirt. På så sätt förväntades alla volontärer ta aktiv del av formuläret vilket jag tror kan ha ökat svarsfrekvensen något. Dock var samtliga av undersökningsfrågorna tydligt markerade för att visa att de inte var obligatoriska och i det utsända e-målet förklarade jag i vilket sammanhang som svaren skulle komma att användas. Frågorna som ställdes i undersökningssyfte var:

Fråga 1: Hur fick du information om ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011?

Fråga 2: Varför vill du engagera dig i festivalen?

Fråga 3: Vad vill du ha ut av ditt engagemang som volontär? Vilket hoppas du blir resultatet av ditt medverkande?

Fråga 4: Vad har du för andra förväntningar på festivalen?

Frågorna var av öppen art, alltså inga ja eller nej frågor eller kryssalternativ, och lämnade därför utrymme för både korta och långa svar. Det ger en nödvändig om än begränsad nyansering av den bild som volontärerna har av fördelarna med ideellt kulturellt arbete. Samtidigt finns det också en risk för missförstånd, frågorna tolkas oundvikligen på olika sätt av olika personer och då enkätsvaren behandlades anonymt är det inte möjligt att i efterhand reda ut eventuella feltolkningar. Det begränsade frågeomfånget samt syftet att identifiera värden inom volontärverksamheten minimerar dock feltolkningarnas betydelse för undersökningen.

---

⁶ Med Ejlertssons begreppsapparat skulle volontärerna i detta fall utgöra *populationen*, det vill säga den grupp av individer som är målet för enkätundersökningen. Se Göran Ejlertsson, *Enkäten i praktiken*, Lund, 2005, s. 18.

Ejlertsson menar att den lämpligaste metoden för att handskas med svaren på öppet ställda frågor är att leta efter återkommande teman.⁷ På så sätt blir det möjligt att skapa en kvantitativ rangordning bland svaren. Men identifieringen av värden är i detta fall inte enbart kvantitativ, eftersom uppsatsen syftar till att förstå de ickeekonomiska värdeladdningarna inom volontärverksamheten är undersökningen i högre grad kvalitativ. Svaren värderas inte heller utifrån hur frekvent de förekommer, även om en sådan siffra anges. Däremot är de kvantitativa resultaten viktiga för att validera de slutsatser som dras utifrån dem. Dessutom kan en kvantitativ redovisning av svaren i vissa fall belysa sådant som ingen tar upp, varefter det blir möjligt att analysera varför dessa värden eller faktorer inte spelat någon roll för volontärerna.

Uppsatsens huvudsakliga studieobjekt är volontärverksamheten under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011. Det är en enskild tillställning som i detta sammanhang studeras som ett fall och med utgångspunkt i Rolf Ejvegårds beskrivning av fallstudien som vetenskaplig metod får det representera verkligheten, alltså volontärverksamhetens värden.⁸ Jag ska dock även betona att ett enskilt fall inte ensamt kan identifiera helheten, men det kan karakterisera den. Frånvaron av andra exempel vägs upp av den kultursociologiska forskning som finns kring olika former av volontärarbete inom kulturbranschen. Det är inom detta område som de allra flesta argument för värdena med ett frivilligt engagemang hämtas. Undersökningen blir således i viss mån även komparativ då fallet jämförs med forskningen för att identifiera värdenas verklighetsanknytning. En alternativ metod som jag på grund av begränsad tid under festivalen inte har använt mig av är intervjun. Däremot har min närvaro och roll som volontärsamordnare skapat en naturlig ingång till en del observationer.

Disposition och material

Inledningsvis har jag presenterat de frågeställningar, syfte och mål som jag arbetar utifrån i denna uppsats och gett en sammanfattad presentation av ASSITEJ och den festival vars volontärverksamhet är studieobjekt för undersökningen. Jag har redogjort för de metoder som jag använder, varav den centrala påverkat den enkät som utformats och vars svar återkommer längre fram. I det följande presenterar jag den teori, hämtad från Bourdieus begrepp om

---

⁷ Ejlertsson, s. 111

⁸ Rolf Ejvegård, *Vetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund, 2003, s. 33.

symboliskt, socialt och kulturellt kapital, som utgör en viktig stomme i undersökningen. Jag tar även upp den tidigare forskning som finns på området för att placera in uppsatsen i sitt sammanhang. Den tidigare forskning som finns kring värdeladdningar inom volontärarbete fokuserar i det stora hela på två olika perspektiv, ett ekonomiskt och ett sociologiskt som nedan presenteras närmare var för sig. Därefter tar jag upp volontärbegreppet och dess inbegripna värden samt presenterar de tankar och värderingar som ligger bakom det Europeiska året för frivilligarbete 2011.

Enkätundersökningens kvantitativa resultat läggs fram i kapitel fem där jag har valt att fokusera på en fråga och dess svar åt gången. I det sjätte kapitlet urskiljs därefter de värdeladdningar som framkommit i svaren och analyseras dels utifrån volontärernas perspektiv och dels utifrån ASSITEJ:s perspektiv. De presenterade värdena förankras också i teorin, den tidigare forskningen och i sin samtid. Avslutningsvis sammanfattar jag uppsatsen för att underlätta förståelsen av de framkomna resultaten samt ge en helhetsbild av den undersökning som utförts.

Det använda materialet utgör teori- och metodmaterial, tidigare forskning i form av rapporter, statistik och andra undersökningar kring värde och betydelse av volontärarbete. Därutöver tillkommer politiska artiklar, pressmeddelanden, uppslagsverk, internetdomäner och den enkätundersökning som sammanställts och finns i uppsatsförfattarens ägo. Jag har även använt mig av en del material från ASSITEJ:s volontärverksamhet varav till exempel volontärpolicyn finns bifogad som ”Bilaga 2”. Materialet är i huvudsak skriftligt med reservation för den påverkan som mina egna observationer under festivalen kan ha utgjort. Balansen mellan teori och det upplevda är viktig då den förra kan ge bättre förståelse för den senare och vice versa.

2. Teori: om symboliskt, socialt och kulturellt kapital

Uppsatsens teoretiska ramverk hämtas från den franske kultursociologen Pierre Bourdieus (1930-2002) begrepp *symboliskt kapital*, *socialt kapital* och *kulturellt kapital*. Det *symboliska kapitalet* står i motsats till det ekonomiska och det materiella kapitalet. Bourdieu redogör för ”hedern” (fr. *honneur*) som en kanal för symboliskt kapital, likaså är ”normer” (fr. *norme*) och

”ideal” (fr. *idéal*) uttryck för kapitalarten.⁹ Men begreppet är mycket komplext även om dess betydelse alltid grundar sig i ickeekonomiska värden. I ”Hederskänslan” (fr. ”Le sens de l’honneur”, 1972) redogör Bourdieu för ett förkapitalistiskt tankesätt genom att exemplifiera det nordafrikanska bergsfolket Kabylerna. Det är framförallt ur sådana antropologiska studier som begreppet *symboliskt kapital* uppkommer.

Även inom modeskapande och varumärkesproduktion blir det symboliska värdet tydligt menar Bourdieu. ”Varje ekonomisk teori om produktionen av symboliska föremål, som bara tar hänsyn till framställningskostnaderna för föremålen i fråga som materiella ting, är falsk”, skriver han.¹⁰ Han menar därmed att ett varumärke och dess symboliska värde kan användas för att motivera ett högre pris än vad som bara grundas på tillverkningskostnaden. Det köparen då betalar för är symboler, status och vissa egenskaper som förknippas med varumärket. För volontären, som betalar med sin tid, blir det därmed viktigt att få tillbaka värdet av denna i form av till exempel status som grundas i organisationens värderingar, arbetssätt och målgrupper.

I och med konstruktionen av begreppet *socialt kapital* menar Bourdieu att det blir möjligt att förstå hur det symboliska kapitalet omvandlas till ekonomiskt och vice versa.¹¹ Socialt kapital är en form av symboliskt kapital och kan förklaras som de kontakter, förbindelser och nätverk som en person har. Det sociala och det ekonomiska kapitalet är inte beroende av varandra men det ena leder ofta till det andra, det vill säga att den med stort ekonomiskt kapital har förutsättningarna att tillskansa sig lika stort socialt kapital och den med i förväg socialt kapital har stora förutsättningar att införskaffa ett ekonomiskt sådant. Gemensamt för kapitalarterna är också att de kräver arbete och underhåll, visserligen kan ekonomiskt kapital ärvas på ett mer distinkt sätt än vad som är möjligt för socialt kapital men för bästa möjliga avkastning krävs noggrann förvaltning. Inför det faktum att en kapitalart kan konverteras till en annan tvekar inte Bourdieu, dock ställer han sig frågande till själva processen.¹²

Volontärarbete är ett exempel på förvärvsarbete som står utanför den ekonomiska vinningen. Blir det sociala kapitalet således större när ekonomiska faktorer inte är inblandade? Frågan är

---

⁹ Pierre Bourdieu, ”Hederskänslan”, *Kultursociologiska texter*, översättning och urval av Donald Broady och Mikael Palme, Stockholm, 1994, s. 59.

¹⁰ Bourdieu, ”Modeskaparen och hans märke. Bidrag till en teori om magin.”, *Kultursociologiska texter*, s. 117.

¹¹ Bourdieu, *Kultur och Kritik: anföranden / av Pierre Bourdieu*, övers. Johan Stierna, Göteborg, 1992, s. 70.

¹² *Ibid.*, s. 71.

värd att fundera närmare på men en diskussion om detta kräver större plats än den kan få här. Det verkar dock inte helt obefogat att tro att svaret skulle bli jakande och ett argument kan hämtas från ett något motsägelsefullt exempel. Det finns nämligen socialt arbete som helt och hållet fokuserar på insamlandet av ekonomiskt kapital, till exempel välgörenhetsgalor, bössinsamling och fonder av olika slag. I de allra flesta fall handlar insamlandet om biståndsarbete gentemot eftersatta grupper och de finns två olika bidragare, dels volontären som skakar bössan eller artisten som uppträder gratis och dels den som bidrar med det ekonomiska kapitalet. För volontären görs uppoffringen i form av tid och i vissa fall fysisk ansträngning medens det för den betalande blir en form för att dela med sig av sitt ekonomiska kapital och således förtjäna socialt kapital. Eftersom volontärens handling i grunden är social blir dock dennes vinst av socialt kapital större än om den i grunden är ekonomisk.

En annan form av symboliskt kapital är *kulturellt kapital*. Hos Bourdieu finns det kulturella kapitalet framförallt att hämta i samhällen med definierade utbildnings- och intellektualitetsnivåer. I texten ”Sartre eller uppfinnandet av den totale intellektuelle” (fr. ”Sartre, l’invention de l’intellectuel total”, 1983) framställs Jean-Paul Sartres kulturella kapital som en produkt av sin samtids och samhällets mått på intellektualitet. Standarden sätts till exempel genom de inträdesprov som används vid läroverken.¹³

Det kulturella kapitalet kan enligt traditionen införskaffas på två olika sätt – ett klassiskt och ett icke-klassiskt. Om Sartres klassiska och Mario Vargas Llosas icke-klassiska sätt skriver Eduardo Naranjo i *Jean-Paul Sartre och Mario Vargas Llosa: Metod och kulturellt kapital* (2000). Både Sartre och Vargas Llosa ställde sig kritiska till sina fäders intellektuella bana, Sartre på grund av att han ansåg sin far ha för stort intresse för fel ämne – matematik och inte filosofi – och Llosa för att han ansåg sin far ha brist på intellekt överhuvudtaget.¹⁴ Dessa två personer blir således också bra exempel på olika sätt att utveckla sitt kulturella kapital. Medan Sartre hade ett nedärvt kulturellt kapital att slåss med så hade Llosa inget alls. Sartres väg utgick från familjen och dess sociala relationer medens Llosas utgångspunkter var besvikelsen och bristen på kunskap och kultur.

---

¹³ Bourdieu, ”Sartre eller uppfinnandet av den totale intellektuelle”, *Texter om de intellektuella*, red. Donald Broady, översättning Mats Rosengren, Stockholm, 1992, s. 90f.

¹⁴ Eduardo Naranjo, *Jean-Paul Sartre och Mario Vargas Llosa: Metod och kulturellt kapital*, Lund, 2000, s. 69f.

Tillämpat på volontärverksamheten under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 blir förvärvandet av kunskap inom den aktuella teaterscenen och modern scenkonstproduktion en metod för ökat kulturellt kapital. På samma sätt blir arbetet tillsammans med andra, gemenskapen och erfarenheten former för att öka det sociala kapitalet och i längden även det ekonomiska. Egenskaper som förknippas med volontärer appliceras automatiskt på den som är volontär vilket kan stärka personen i såväl sociala som yrkesmässiga sammanhang.

3. Perspektiv inom forskningen

Det finns ett ganska omfattande underlag inom forskningen angående volontärer och volontärarbete. Dock går det att urskilja två tydligt förankrade perspektiv, ett ekonomiskt och ett sociologiskt. I denna uppsats utgår jag från det sociologiska perspektivet, framförallt så som det definierats av Bourdieu, eftersom det är inom detta område som de kulturella värdena hittas. Men eftersom sociala och ekonomiska kapitalarter hänger ihop så blir det även aktuellt att ge en kortare redovisning av det ekonomiska perspektivet inom forskningen. Genom att ställa de båda perspektiven mot varandra blir det tydligare på vilket sätt de skiljer sig åt.

Ekonomiskt perspektiv

Volontärer betyder inte gratis arbetskraft. Försäkring, reseersättning och mat är vanliga kostnader som tillkommer för volontärer. Dessutom kan rekryteringsprocessen kräva ytterligare utlägg i form av marknadsföring, informationsmöten och arbetsmaterial. Men faktum kvarstår, det är betydligt billigare att anlita volontärer än bemanningsföretag eller ”vanliga” löneanställda. Svårigheten med att i en verklig situation skilja det ekonomiska perspektivet från den sociologiska, är att det kan finnas en motvilja att krasst påstå sig söka ekonomiska vinningar, speciellt inom kulturen. Traditionen kan spåras bak till Theodor Adorno och Max Horkheimers kritiska granskning av kulturindustrin, så som de bland annat presenterar den i *Upplysningens dialektik* (1944). De målar upp en dyster verklighet där en identisk, monopolstyrd, masskultur tar över efter de sanna konstnärliga värdena i variationen.¹⁵ I en sådan verklighet styrs produktionen utifrån ekonomisk effektivitet, inte sociala eller kulturella värden.

---

¹⁵ Theodor Adorno och Max Horkheimer, *Upplysningens dialektik*, orig. New York, 1944, Göteborg, 1981, s. 144.

Om volontärverksamheternas faktiska ekonomiska värden har Yvon H. Pho skrivit i artikeln "The Value of Volunteer Labor and the Factors Influencing Participation: Evidence for the United States from 2002 through 2005" ur *Review of Income and Wealth* (2008). Pho använder sig av insamlad statistik från Current Population Survey Volunteer Supplements mellan år 2002 och 2005 för att sätta dollartecken på volontärarbetet. Resultatet visar att det årliga värdet av frivilligt arbete i USA under denna period uppgår till mellan 89,2 biljoner och 98,6 biljoner dollar, räknat på de lönekostnader som inte betalas ut. Även organisationen United Nations Volunteers (UNV) ligger bakom en hel del forskning kring volontärarbetets ekonomiska värden, främst inriktat på humanitärt och interkulturellt volontärskap.

I arbetsrapporten *Working for nothing: The supply of volunteer labor* (1996) argumenterar nationalekonomen Richard B. Freeman för att volontärarbete är en samvetsaktivitet. Freemans frågeställning ligger inte långt ifrån min egen, "what induces people to volunteer?" undrar han och baserar sin undersökning på en befolkningskartläggning från 1989 där 78 000 svaranden berättat om sina volontärsinsatser.¹⁶ Men enligt Freeman är inte samvetet något som kommer av sig självt. Han pekar på statistiken som visar att 89 % av dem som blivit tillfrågade att vara volontärer tackade ja, medens "bara" 29 % av dem som inte blivit tillfrågade ändå ställde upp på att arbeta gratis.¹⁷ Således blir hans slutsats att volontärarbete är resultatet av samvetskval inför andra människor och att det är svårt att säga nej om man blir tillfrågad; detta leder in på det sociologiska perspektivet.

Sociologiskt perspektiv

Inom det sociologiska perspektivet finner man ledord som nytta, delaktighet och kulturella värden. Den sociologiska forskningen kring volontärarbete tenderar att söka efter skillnader mellan människor som engagerar sig och de som inte gör det. Det intressanta med resultatet av sådana undersökningar är att det kan skapa en bild av vilka sociala faktorer som frammanar volontärarbete. Dessutom kan det ge en fingervisning till vilka målgrupper som missas av volontärverksamheternas marknadsföring.

---

¹⁶ Richard B. Freeman, *Working for nothing: The supply of volunteer labor*, Cambridge, 1996, s.1.

¹⁷ Ibid., s. 20.

I forskningsrapporten *The Volunteer Subject* (1975) av beteendevetarna Robert Rosenthal och Ralph L. Rosnow gör författarna skillnad på *voluntary subjects* och *nonvoluntary subjects*, alltså volontärer och icke-volontärer. De påpekar dock att det finns en svårighet i att undersöka attityder hos icke-volontärer och menar att anledningen till detta kan vara en generell negativ inställning till att jobba – och även svara på frågor – utan ekonomisk ersättning.¹⁸ Likaså skulle det ligga i volontärens natur att ställa upp i undersökningar av olika slag, vilket ju faktiskt gynnar den valda metoden med en enkätundersökning. Det svarande subjektet hoppas enligt Rosenthal och Rosnow på att ”the study in which they are participating will in some material way contribute to human welfare in general”.¹⁹

I jämförelse med Freemans ”samvetsvolontär” finns det alltså hos Rosenthal och Rosnow en mycket tydligare personlighetskaraktisering av volontärer och icke-volontärer. De utgår inte från att volontärskapet är påtvingat eller forcerat utan menar snarare att det handlar om personlighetsdrag och etik.²⁰ De ser till exempel en större tendens till att ställa upp i undersökningar om den svarande sedan tidigare engagerat sig på frivillig basis än om denne inte har det. Freemans argument håller dock även för denna statistik då det går att argumentera för att ett rent samvete, eller kanske snarare stoltheten av att ha varit volontär, underlättar när man blir tillfrågad att svara på frågor om sitt ideella engagemang. Har den svarande å andra sidan inte ”renat” sitt samvete kan denne känna sig trängd när dess icke-engagemang ifrågasätts.

I arbetsrapporten ”Ett delvis ensamt liv. En studie av människor som inte deltar i föreningslivet” delar sociologen Lars-Erik Olsson in befolkningen i två grupper, ”de aktiva” och ”de passiva”. Han menar att de faktorer som skiljer dem åt är att ”de aktiva” är socioekonomiskt resursstarkare, har högre ”civilitet” och i regel större socialt nätverk än ”de passiva”.²¹ Olsson ser också en tendens till ökat engagemang i takt med högre utbildning och vad som skulle kunna benämnas större kulturellt kapital.

Inom området för det sociologiska perspektivet på volontärarbete finns en funktionalistisk teori som bland annat tillämpats av psykologerna E. Gil Clary och Mark Snyder. I sin

---

¹⁸ Robert Rosenthal och Ralph L. Rosnow, *The Volunteer Subject*, New York, 1975, s. 201.

¹⁹ *Ibid.*, s. 163f

²⁰ *Ibid.*, s. 84ff.

²¹ Lars-Erik Olsson, ”Ett delvis ensamt liv. En studie av människor som inte deltar i föreningslivet”, Stockholm, 2007, s. 41ff.

forskning utgår de från att det finns ett antal motiv som motiverar till volontärarbete. Dessa motiv är: altruistiska eller humanitära värden, nya lärdomar och erfarenheter, personlig utveckling, karriärmässig utveckling, sociala relationer eller att motarbeta skuld känslor och personliga problem. Tillsammans skapar det vad som kallas *Volunteer Functions Inventory (VFI)*, alltså en metod för att inventera volontärers motiv.²² Clary och Snyder har även utvecklat en systematik som utgår från ett antal antaganden om volontärerna, ”The Functional Approach to Volunteers’ Motivation”, som är ett konkret schema för hur inventeringen av volontärer ska gå till.

Jag använder mig inte av Clary och Snyders metod, i huvudsak för att deras forskning täcker in en mycket bredare grupp av volontärer än vad jag gör. Medan jag koncentrerar mig på volontärer som engagerar sig inom ett specifikt kulturarrangemang – en teaterfestival – så sträcker sig deras forskning ut över volontärer som engagerar sig på daglig basis, inom humanitära insatser, inom idrotten och inom många andra funktioner. Det går alltså inte att likställa alla dessa volontärers motiv bara för att de är engagerade sig frivilligt. Dock kan en del gemensamma nämnare finnas vilket gör det intressant att jämföra *VFI* med resultaten från den enkätundersökning som jag genomfört.

4. Volontär eller frivillig?

För en organisation är det viktigt att sända ut ett enhetligt budskap och därför bör den också genomgående använda samma begrepp i sin informationsspridning. Det underlättar inte bara för att sprida sitt budskap utåt utan minimerar även risken för missförstånd inom den interna kommunikationen i organisationen. Dock är vissa begrepp mer komplexa och saknar självklar konsensus, inte minst när organisationen som i ASSITEJ:s fall är uppdelad mellan två länder. I Danmark kom beteckningen för de obetalda engagerade att bli *frivillige* medan den svenska sidan av festivalen kallar desamma *volontärer*. Till följd av det internationella perspektivet valdes också ett engelskt begrepp, *volunteer*.

---

²² Övriga forskare inom *VFI* är Arthur A. Stukas, John Copeland, Robert D. Ridge, Julie Haugen och Peter Miene, se till exempel: ”Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach”, red. E. Gil Clary och Mark Snyder, *Journal of Personality and Social Psychology*, volym 74, nr. 6, Washington, 1998.

Men det finns en ökande tendens även i Sverige att benämna den här typen av arbete som frivilligarbete snarare än volontärarbete. I ett remissvar skrivet av Marie Larsson från Enheten för Social ekonomi i Göteborgs Stad angående en motion (071011) framlagd av Carina Liljesand (kd) i kommunfullmäktige om att utreda volontärverksamheten i Göteborg är det bland annat användningen av volontärbegreppet som ifrågasätts:

Begreppet volontärarbete beskriver enligt förvaltningens mening inte vidden av människors frivilliga insatser. Dessutom har termen volontärbetare också fått en något negativ laddning inom kommunal verksamhet. När man idag pratar om volontärarbete från kommunens sida är det nästan alltid fråga om att individer gör insatser för andra individer, samt att det görs inom kommunens verksamhet utifrån befolkningsansvaret, såsom hemtjänst, äldreboende, skola och fritidshem. Frivilligarbetet i kommunen är enligt förvaltningen mycket större än så [...] Många föreningar har ett mycket omfattande och organiserat volontärarbete som *en* del av sitt frivilligarbete, men flertalet föreningar har också ett mer gruppinriktat arbete.²³

Inom Göteborgs Sociala Resursförvaltning finns det alltså ett bredare ”frivilligarbete” än vad volontärbegreppet anses täcka in. Skillnaden mellan frivillig och volontär som framkommer i citatet framställer volontärarbete som individinriktat medens frivilligarbete är mer gruppinriktat.

Det finns dock en lång tradition som likställer volontärskap med frivillighet. Begreppet volontär kommer ursprungligen från franskans *volontaire* vars första kända användning kan spåras till år 1618, oftast i militära sammanhang.²⁴ Redan samma århundrade kan man finna begreppet volontär som beteckning för frivilligt påtagande av valfri service eller tjänst. Även i *Nationalencyklopedin* likställs begreppet ”volontär” med frivillighet och det förklaras som beteckningen för en ”person som för utbildning eller ideella ändamål arbetar mot låg eller ingen lön”.²⁵ Det är alltså inte givet att en volontär arbetar helt utan ersättning, dock motsvarar inte ersättningen den som utbetalas till en anställd.

Skillnaden mellan volontär och anställd beskrivs av till exempel Svenska Kyrkan som att den anställda har större ansvar.²⁶ I ASSITEJs volontärverksamhet återkommer detta då det i

---

²³ Svar på remiss angående motion om att utreda volontärverksamheten i Göteborg, Enheten för social ekonomi, utfärdat 2008-01-04, diarienummer 0247/07, Göteborg Stad, s. 2.

²⁴ *Oxford English Dictionary*, www.oed.com 2011-05-02, sökord: volunteer, *n.* and *adj.*

²⁵ *Nationalencyklopedin*, www.ne.se.ludwig.lu.se/lang/volontär 2011-05-02, sökord: volontär.

²⁶ *Volontär i Svenska Kyrkan – Handbok*, Svenska Kyrkan, 2009, s. 9.

volontärpolicyn står att ”ASSITEJ har det övergripande ansvaret för att volontären får nödvändig information och känner sig väl förberedd”.²⁷ Det handlar alltså inte om att volontären ska fatta avgörande beslut, bakom dessa står istället en avlönad anställd som tar det övergripande ansvaret. Volontären är inte heller medlem i organisationen och har alltså inget personligt intresse för organisationens välbefinnande utöver det som förknippas med det sociala kapitalet.

Under ASSITEJ:s övergripande ansvar ingår att varje volontär får en arbetsbeskrivning samt är försäkrad inom ramarna för det arbete som ska utföras. Volontärernas kontaktperson är volontärsamordnaren som i sin tur kan vidarebefordra frågor eller arbetsuppgifter till anställda – och därmed ansvariga – tekniker eller foajépersonal. Ytterligare en skillnad mellan anställda och volontärer är kravet på meritering. Bland volontärerna under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 kunde jag finna en brokig skara, allt från gymnasieelever med föga mer än praoplatser på meritlistan till väletablerade teaterproducenter och pedagoger. Alla var de där på frivillig basis även om de inte gick helt utan ersättning. Som tack för sina insatser fick varje volontär mat de dagar som de jobbade, fribiljetter till föreställningar och workshops, en t-shirt samt inträde till invigningsgalan i Malmö och avslutningsfesten i Köpenhamn. Därutöver skickades diplom och vid förfrågan även arbetsintyg ut till de som fullföljt sina åtaganden efter festivalen.

Europaåret för frivilligarbete 2011

”Volunteer! Make a difference” – så lyder mottot för Europaåret för frivilligarbete 2011.²⁸ Året är instiftat på initiativ av EU-kommissionen och i ett pressmeddelande citeras Kofi Annans ord: ”[o]m vårt hopp om att bygga en bättre och säkrare värld ska bli mer än ett önsketänkande behöver vi frivilligas [eng. *volunteers*] engagemang mer än någonsin”.²⁹ Det frivilliga engagemanget som åsyftas av EU är frivilligarbete i sin vidaste mening, allt från individ-till-individ assistans, via gruppledd engagemang (tränare i idrottsklubbar och ledare i andra fritidsaktiviteter), till biståndsarbete. Även det kulturella engagemanget betonas, framförallt i anslutning till museisektorn och bevarandet samt förmedlandet av det kulturella arvet.

---

²⁷ Se bilaga 2.

²⁸ <http://europa.eu/volunteering>, 2011-05-08.

²⁹ ”Gör en insats för andra – EU-kommissionen lanserar Europaåret för frivilligarbete 2011”, Europakommissionen, Bryssel 2010-12-02.

Målen med året är att ”göra det lättare att ägna sig åt frivilligarbete i EU”, ”ge frivilligorganisationerna handlingsutrymme och höja kvalitén på frivilligarbete”, ”belöna och erkänna frivilligverksamhet” samt ”öka medvetenheten om frivilligarbetets värde och betydelse”.³⁰ Målen ska uppnås genom att bland annat utbilda frivilligarbetare samt skapa system för att matcha frivilliga med de behov som finns. Kommissionen ska även arbeta för att föra frivilligorganisationer och näringsliv närmare varandra, ett tydligt tecken på att socialt arbete kan leda/utvecklas till ekonomiskt.

I en artikel av Europaparlamentet svarar den irländske EU-ledamoten Marian Harkin på frågor kring frivilligåret. Hon förklarar bland annat att anledningen till att fokus kan läggas på frivilligarbete mitt i ett ekonomiskt instabilt läge, är att frivilligarbete bidrar till social sammanhållning.³¹ Det sociala givandet och tagandet karaktäriseras ofta av ett cirkulärt beteende, i länder och regioner med dålig social sammanhållning är misstänksamheten större och frivilligarbetet mindre. Harkin påpekar även att kultur och tradition påverkar andelen frivilligarbetare och att det är viktigt att skapa en internationell konsensus för regler och former kring frivilligverksamhet.

Redan år 2007 bildades EYV2011 Alliance (European Year of Volunteering 2011) som består av 38 europeiska nätverk med över 2000 medlemmar tillsammans. En av deras huvuduppgifter är att utveckla *European Policy Agenda on Volunteering* som ska ange policyer för frivilligarbete och volontärverksamheter.³² Sedan tidigare finns *Manifesto for volunteering in Europe*, utgivet av European Volunteer Center år 2006. Manifestet är en pamflett om fördelarna med volontärarbete samt vilka förhållningsregler verksamheten och volontären bör ha. De främsta syftena med policyer kring volontär- och frivilligarbete är att skapa rättvisa förutsättningar för båda parter, att volontären ska behandlas bra och kunna lita på att verksamheten använder deras resurser på rätt sätt. Det är även viktigt att verksamheten ska kunna lita på sina volontärarbetare, att vara frivillig ställer vissa krav och det är av betydelse att volontären förstår dessa. Kraven kan till exempel gälla närvaro, tystnadsplikt eller att volontären representerar verksamhetens varumärke och respekterar dess värderingar.

---

³⁰ Ibid.

³¹ ”Europaåret för frivilligarbete 2011”, Europaparlamentet, Bryssel 2011-01-04.

³² www.eyv2011.eu/about-the-alliance, 2011-06-14.

5. Enkätundersökning: kvantitativa resultat

Enkätundersökningen skickades ut elektroniskt till samtliga av de 121 anmälda volontärerna i Malmö två veckor före ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011. De som inte hade eller kunde svara på den elektroniska enkäten fick möjligheten i samband med sitt första volontärpass. Således inkom materialet delvis i elektronisk form och delvis i fysisk form men finns sammanställt som en utskrift i uppsatsförfattarens ägo. Totalt valde 93 stycken volontärer att besvara en eller flera frågor i enkäten och det är på dessa svar som detta avsnitt baseras.

Den elektroniska enkäten skickades ut som en del av en inbjudan till ett informationsmöte och utöver de fyra undersökningsfrågorna ombads volontärerna anmäla sig till detta möte och fylla i eventuella allergier eller lyten samt önskad storlek på t-shirt. Det angavs tydligt vilka frågor som var obligatoriska och vilka som inte var det och ingen av undersökningsfrågorna var obligatorisk. Dock valde de allra flesta att besvara även dessa frågor, totalt 74 st besvarade den elektroniska enkäten vilket innebär att de resterande 19 svaren inkom efter att festivalen hade börjat.

Det enda som skiljer de elektroniska svaren från de senare inkomna fysiskt besvarade enkäterna är närvaron eller frånvaron av frågor. Det var inte helt ovanligt att volontärerna tog tillfället i akt att ställa frågor eller peka på behovet av mer information i den elektroniska enkäten som utkom före informationsmötena. När den fysiska enkäten delades ut ställdes eventuella frågor istället muntligt direkt till volontärsamordnaren eller annan ansvarig på plats. I övrigt är likheterna desto fler även om svaren i sig är individuellt formulerade. Nedan presenterar jag frågorna och dess svar i tur och ordning även om det i flera fall är oundvikligt att hänvisa till eller jämföra med föregående svar. Observera att samtliga frågor är frisvarsfrågor och även om jag nedan har delat in svaren efter frekvens så är svarskategorierna sammanställda av mig och alltså inte en redovisning av svarsalternativ. Metoden som används går ut på att hitta återkommande teman bland svaren och ge en tydlig bild av vilka källor, motiv, önskade resultat och förväntningar som förekommer.

Fråga 1: Hur fick du information om ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011?

Den första frågan rör som synes den källa som är upphovet till att volontären fick information om festivalen. Svaret är intressant i undersökningen då det kan identifiera vart intresset för arrangemanget uppstått. Totalt svarade 93 personer på denna fråga och bland dessa förekom sex stycken olika svar, nedan rangordnade efter det mest frekventa till det minst frekventa:

Källa 1: Lärare/skola/utbildning	36st
Källa 2: Kompis/vän	25st
Källa 3: Kollega/professionellt nätverk	19st
Källa 4: ASSITEJ:s hemsida	7st
Källa 5: Annonsering på andra hemsidor	4st
Källa 6: Annonsering i tidning/press	2st

Svaren täcker in nästan alla de använda marknadsföringsmetoderna gentemot volontärer. Det enda som saknar resultatreferens är användningen av flyers och affischer. Den vanligaste informationskällan är lärarna eller skolan, möjligtvis ett resultat av flera informationsmöten för studenter inom kultur och turism, vilket också visar på att de medverkande i stor utsträckning är studerande. Vänner är också en viktig källa men i detta sammanhang något svårtolkad. Det kan handla om vänner från skola, jobb eller den privata sfären vilket gör sammanhanget svårt att greppa. Vad det dock kan tyda på är att det finns en tendens till att dela med sig av informationen om detta arrangemang, har en volontär redan anmält sig så är sannolikheten relativt stor att denne drar med sin ytterligare någon.

Medan de som fått information om festivalen i skolan är studerande så är de vars intresse väckts via en kollega eller ett nätverk i större utsträckning professionellt verksamma inom området för kultur och scenkonst. Detta framkommer i svaren i form av meningar som ”via mitt jobb som publikvärd på Malmö Stadsteater”, ”genom en kollega på kulturförvaltningen” och ”fick mail från en kollega som tyckte att det skulle passa mig eftersom jag har jobbat med teaterprojekt i tio år”. De som angav kollega eller nätverk som svar var alltså mer detaljerade i sina svar än de som angav ”kompis” eller ”vän”.

Informationen om att vara volontär under ASSITEJ Scenkonstfestival har i ganska liten utsträckning spridits via Internet och press. Ingen svarande anger sociala medier som källa men det är mycket möjligt att dessa faller under svaren ”kompis”, ”vän”, ”kollega” eller ”nätverk”. De Internetadresser som anges är ASSITEJ:s egen hemsida, frivillig.se,

volontarbyran.se samt Malmö Stads hemsida. Intressant att notera är att samtliga av de internationella svarandena anger ASSITEJ:s hemsida som källa. Detta tyder på att de är personer som ett intresse för organisationen men visar också på att den internationella marknadsföringen gentemot potentiella volontärer varit ganska enkelspårig.

Fråga 2: Varför vill du engagera dig i festivalen?

Denna andra fråga rör motivet till volontärens engagemang och är bland de mest intressanta för undersökningen. Svaren på denna fråga är inte lika lättsammanfattade som de till fråga 1 utan är betydligt mer individuella och nyanserade. Det går dock att urskilja vissa återkommande motiv bland de totalt 85 svaren:

Motiv 1: Intresse	31st
Motiv 2: Erfarenhet	27st
Motiv 3: Rolig fritidsaktivitet	14st
Motiv 4: Vill hjälpa till	4st
Motiv 5: ASSITEJ-festivalens syften och mål är viktiga	4st

Den första motivkategorin utgår från ett intresse, men detta intresse är inte bara övergripande för hela festivalen utan grundar sig oftast i något mer specifikt. Det är bland annat teater, målgruppen barn och unga eller arbetet bakom scenen som lockar dessa volontärer. Någon form av intresse krävs visserligen från samtliga av de anmälda även om inte alla ger explicit uttryck för ett sådant. Istället lägger en del större betoning på att engagemanget är en erfarenhet som kan stärka volontärerna på antingen en personlig eller en yrkesmässig nivå. Ett exempel på hur den personliga nivån kan stärkas är detta svaret: ”jag vill hela tiden hitta nya sätt att utmana mig själv på och lära mig nya saker”. När det finns en yrkesmässig ambition kan svaret låta så här: ”jag vill jobba inom kultur eller teater” eller ”det är en chans att se branschen inifrån och kanske hitta en framtida karriär” eller ”jag hoppas på att kunna knyta kontakter för framtida jobb”.

En av de svarande skriver att ”jag har ändå inget att göra och detta verkar kul!” och personen är inte ensam om att söka sig en ny fritidssyssla. ”Spännande”, ”roligt” och ”utmanande” är adjektiv som återkommer i flera av svaren. Överlag är ordvalen positivt laddade vilket tyder på att enkäten skickades ut under en förväntansfull fas bland volontärerna. Ett annat vanligt

svar på denna fråga var att den engagerade volontären tycker om att hjälpa till. Det finns alltså ett nöje i att hjälpa som inte bara hänger ihop med humanitära och sociala volontärinsatser utan även kulturella.

Det femte motivet, att hjälpa till att uppfylla ASSITEJ:s syften och mål, formulerades av två volontärer så här: ”jag tycker det är bra att man uppmärksammar teater för alla, oavsett ålder eller nationalitet” och ”barnteater är viktigt och jag håller med om de syften och mål som ASSITEJ-festivalen bygger på”. I dessa svar blir de kulturella insatserna ett sätt att bidra till större socialt välbefinnande. De svarande ser syften med sitt medverkande som ligger utanför de själva och närmar sig därmed det viktiga med gemensamma nämnare. I avsnittet ”Volontärverksamhetens värden: ur volontärens perspektiv” går jag närmare in på gemenskapens betydelse och de syften och mål som finns att identifiera sig med under festivalen.

Fråga 3: Vad vill du ha ut av ditt engagemang som volontär? Vilket hoppas du blir resultatet av ditt medverkande?

Denna tredje fråga är inte helt olik den föregående men skiljer sig i det att den uppmanar volontären på ett mer konkret sätt att formulera önskade resultat av sitt medverkande. Dock har fem svaranden uttryckt att svaret är samma som i fråga 2 och åtta stycken valde att inte svara alls. Bland de som har svarat märks dock oftast en klar skillnad från svaren i fråga 2 även om de är minst lika splittrade. Notera att eftersom flera svaranden angett mer än ett önskat resultat så överstiger det totala antalet svar antalet svaranden. De önskade resultaten kan även här sammanfattas i fem olika alternativ:

Resultat 1: Lärdom/erfarenhet	64st
Resultat 2: Merit	45st
Resultat 3: Kontakter	19st
Resultat 4: Inspiration	11st
Resultat 5: Minne	8st ³³

---

³³ Totalt svarade 80 personer på fråga 3 men eftersom flera svaranden angett mer än ett önskat resultat så överstiger den totala summan svar denna siffra.

Många ser sitt medverkande som en viktig merit, något att presentera i samband med sökandet av framtida yrken. Medan meriterna är professionella, till exempel ”referens till när jag söker jobb”, är lärdomarna istället mer privata, till exempel ”att lära mig nya saker”. För 37 av de svarande går dessa två hand i hand men i vissa fall blir tolkningsfrågan något mer komplicerad vid användningen av ordet ”erfarenhet”. Jag har vid sådana tillfällen valt att räkna in alla som inte specifikt anger att denna erfarenhet är en form av merit, eller på annat sätt kommer att användas professionellt, i resultatkategori 1.

Även de som anger ”kontakter” som önskat resultat faller i flera fall in under de ovanstående kategorierna. Kontakterna som de medverkande hoppas kunna knyta är alltså i vissa fall yrkesmässiga, dock är det vanligare svaret att ”jag vill träffa och lära känna nya människor”. Därmed förhåller sig detta resultat i en högre utsträckning till sociala vinster än ekonomiska.

De två sista resultatkategorierna är i störst grad personliga även om tre svaranden anknyter inspirationen till framtida yrken, till exempel ”jag söker inspiration till kommande projekt”. Oftare handlar det dock om personlig utveckling eller att inspireras på ett konstnärligt plan. Jag har valt att skilja på ”minne” och ”lärdom/erfarenhet” eftersom ordet minne förekommer specifikt i 8 av svaren och då är ännu mer personligt inriktade än lärdomarna och erfarenheterna. En svarande skriver så här: ”jag vill göra något som jag kan tänka tillbaka på och minnas som något speciellt”.

Fråga 4: Vad har du för andra förväntningar på festivalen?

Denna avslutande fråga ger de svarande volontärerna möjlighet att lägga till ytterligare motiv och eventuella känslouttryck som de har inför festivalen. De vanligaste svaren var: ”[att] det ska bli roligt”, ”[att] träffa många människor”, ”[att] se bra teater” och ”lära mig nya saker”. Till största delen var svaren på denna fråga positivt laddade och lade stor betoning på upplevelsen och nöjet i att vara med. Dock var det även denna fråga som till största delen visade på de brister eller obesvarade frågor som volontärerna hade. Ett svar var till exempel ”jag vet inte vad jag ska förvänta mig eftersom jag inte vet så mycket om festivalen” och ett annat ”vet inte riktigt vad jag ska göra men hoppas få reda på det snart”. Totalt svarade 80 personer på frågan och så här fördelades svaren:

Förväntning 1: Upplevelse/nöje	54st
Förväntning 2: Lärdom	17st
Förväntning 3: Mer information	9st

Samtliga av svaren på dessa fyra undersökningsfrågor ligger till grund för nästa avsnitt som syftar till att lyfta fram de underliggande värdena av att vara volontär under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 i jämförelse med den tidigare forskning och de teoretiska aspekter som har presenterats tidigare i uppsatsen.

6. Volontärverksamhetens värden: kvalitativa resultat

I föregående kapitel redogör jag för resultatet av den enkätundersökning som gjorts bland volontärerna före och under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011. Det som lyfts fram är källa, motiv, önskat resultat och andra förväntningar. I kombination med den teoretiska diskussion som presenteras i denna uppsats andra kapitel ska jag i detta avsnitt analysera vilka ekonomiska, sociala och kulturella värden som aktualiseras av volontärerna själva samt diskutera hur värdena omsätts i verkligheten. Vilken betydelse har volontärernas värden för ASSITEJ:s verksamhet och i vilka delar av arbetet med festivalen blir denna betydelse synlig?

Att organisera en volontärverksamhet kräver hela tiden två perspektiv, dels ett gentemot volontärerna som är representativt för organisationen och dels ett gentemot organisationen som är representativt och ombesörjande för volontärerna. Med detta menar jag att organisationens värderingar och målsättningar måste genomsyra kontakten med volontärerna för att de ska kunna skapa en relation till denna. Likaså måste volontärernas välbefinnande och intressen tas i beaktning av organisationen för att skapa starka band med alla som arbetar för att förverkliga ens syften. Detta kapitel delas in i tre delar, ett sett ur volontärernas perspektiv, ett ur ASSITEJ:s perspektiv och ett avslutande avsnitt med några slutsatser kring volontärverksamhetens värden.

Volontärverksamhetens värden: ur volontärernas perspektiv

De värden som anges av volontärerna är i huvudsak sociala och kulturella men i förlängningen även ekonomiska. ”Erfarenheter” och ”meriter” är exempel på sådana sociala

kapitalformer som kan förväntas stärka även det ekonomiska kapitalet. Några av svaren i undersökningen inkluderade möjligheten att knyta kontakter och att den svarande gärna vill arbeta inom scenkonstbranschen eller med kultur av olika slag.

Identifikationen med organisationen ASSITEJ och dess värderingar, syften och mål är också viktig för flertalet av de svarande. Hur eftersträvansvärt det är att förknippas med en viss organisation spelar också roll och på den punkten kan faktorer som organisationens förhållande till det globala eller det lokala (eller båda samtidigt) väga tungt. ”Platsmässig identitet skapas i relation till andra platser” skriver Jenny Johannisson i avhandlingen *Det lokala möter världen*.³⁴ I detta sammanhang blir arbetsplatsen Malmö satt i relation till Köpenhamn och hela världen, något som bidrar till den status som förknippas med volontärskapet. Välmenande övergripande mål, som i ASSITEJ:s fall att främja mångfald, nyskapande och tillgänglighet inom scenkonst för barn och unga, är med sannolikhet inte heller betydelselösa. Det är i sådana mål och visioner som volontären kan hitta värderingar att identifiera sig med.

Identifieringen med en organisation eller arbetsgivare är inte helt okomplicerad, något som företagsekonomen Katarina Zambrell redogör för i avsnittet ”Kulturarbetaren i en tillväxtfokuserad samhällsdiskurs” ur *Kulturell ekonomi – skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället* (2007). Zambrell beskriver hur människan har gått från ett starkt yrkesbaserat identifikationsverktyg till ett mer fritidsinriktat.³⁵ Det är med andra ord de aktiviteter som människan ägnar sig åt på sin lediga tid som allt mer kommit att prägla hennes sätt att se på sig själv och andra. Ett frivilligt engagemang äger därmed allt större identifikationskraft i jämförelse med ett yrkesverksamt. Att säga att en yrkesroll inte spelar roll vore fel men utifrån Zambrells perspektiv förflyttas fokus från ”måstena” till de valbara sysselsättningarna.

Samtidigt som utvecklingen resulterat i större fokus på fritidsaktiviteter så har gränsen mellan arbete och fritid i många fall blivit allt otydligare. Extra otydligt blir det i kulturarbetarnas situation, inte minst på grund av kulturbegreppets komplexitet. I den danska kulturmodellen

---

³⁴ Jenny Johannisson, *Det lokala möter världen – kulturpolitiskt förändringsarbete i 1990-talets Göteborg*, Göteborg, 2006, s. 68.

³⁵ Zambrell, Katarina, ”Kulturarbetaren i en tillväxtfokuserad samhällsdiskurs”, *Kulturell ekonomi – skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället*, red. Lars Aronsson, Jonas Bjälesjö, Susanne Johansson, Lund, 2007, s. 234f.

av Peter Duelund som Sven Nilsson presenterar i *Kulturens nya vägar* utgörs basen i ett pyramidschema av ett antropologiskt kulturbegrepp och toppen av ett humanistiskt, eller estetiskt, kulturbegrepp. En stor del av torson utgörs dock av ett sociologiskt kulturbegrepp som inkluderar ”gemensamma värderingar, traditioner och livsformer i ett samhälle eller en bestämd grupp”.³⁶ Det är här som volontärverksamheten går att placera in. På frågan om att motivera varför man vill engagera sig i festivalen skriver en av de svarande: ”[jag är] själv intresserad av teater och speciellt sådan som riktar sig till barn. Jag spelar inte själv men ser det som en chans att träffa folk med samma intresse som jag”. Gemenskapen och att dela sitt intresse med andra är alltså ytterligare en stor del av motivationen bakom volontärarbetet.

I den spridda skara som volontärerna i det här fallet utgör, och som står för svaren på enkätundersökningen, hittar jag något som skulle kunna klassas som en ambivalens mellan altruism och egoism. Festivalen är ett internationellt kulturarrangemang och bland volontärerna finns en vilja att hjälpa till där de är behövda. Samtidigt utgör festivalen en möjlighet att knyta kontakter och skapa yrkesmässiga relationer, både inom och utanför sitt eget lands gränser. En del volontärer kommer från länder som Japan, Tyskland, Italien, Rwanda och England. Sverige men kanske framförallt mötena med likasinnade människor från hela världen lockar. På en och samma gång uppfyller de sina egna intressen och ASSITEJ:s, i dubbel mening genom att hjälpa till och genom att skapa möten mellan olika kulturer och uppmärksamma barn- och ungdomsteatern. Samtidigt uppfylls också ett större, internationellt intresse för gränsöverskridande kontakter.

Volontärverksamhetens värden: ur ASSITEJ:s perspektiv

Det första målet med ASSITEJ:s volontärverksamhet var att etablera en hållbar struktur och en stark grund med tydliga syften för volontärernas arbete. Föreställningarna, alla workshops och seminarier delades in i arbetspass, arbetsbeskrivningar, säkerhetsrutiner och policyer fastställdes och skrevs ned. Men den största utmaningen var att hitta människorna som i slutändan skulle förverkliga alla dessa planer, volontärerna. Cirka två veckor efter att ansökningsperioden börjat simultant i både Malmö och Köpenhamn och fyra månader före festivalen, hade ungefär 20 personer anmält sitt intresse i vardera landet. Detta var i huvudsak personer som aktivt varit inne på hemsidan och kände till ASSITEJ och festivalen sedan tidigare eller personer som tillhörde mitt eget eller min danska kollegas privata nätverk.

---

³⁶ Nilsson, Sven, *Kulturens nya vägar*, Malmö, 2003, s. 355.

Efter de inledande registreringarna gick det mycket långsammare, enda fram till en månad före festivalen då den allmänna marknadsföringen drog igång på allvar. De specifika marknadsföringsmetoder som användes gentemot volontärer i Malmö var informationsspridning inom etablerade nätverk, till exempel ASSITEJ:s egna, Malmö kulturförvaltning och utbildningsnämnd. Därutöver användes sociala medier, internetbaserade mötesplatser som frivillig.se och volontarbyran.se, flyers och posters samt flertalet informationsmöten för studenter inom kultur och turism. I Köpenhamn anlätades organisationen Copenhagen Volunteers till att utföra rekryteringen av volontärer, därför tar jag inte hänsyn till deras process utan fokuserar bara på volontärverksamheten i Malmö.

Hur effektiva de olika marknadsföringsmetoderna gentemot volontärer var framkommer i svaren på fråga 1 från enkätundersökningen ovan. Men det mest intressanta med svaren på vilka källor som nått ut till volontärerna är i detta fall det som ingen har svarat – flyers och posters. En hel del tid och pengar lades ned på utformning och upptryckning av fysiskt material, något som verkar ha varit helt i onödan. Det skulle dock kunna tänkas att närvaron av flyers och posters har fungerat som ett sätt att påminna volontärerna om att anmäla sig, även om de inte var den direkta informationskällan. Istället blir kontakter och nätverk allt viktigare för att influera volontärernas medverkan.

De motiv, resultat och förväntningar som volontärerna presenterar lever i stor del upp till ASSITEJ:s egna mål. Till exempel anger ASSITEJ Sweden att de vill ”[ö]ppna möjligheter till ökad kunskap om internationell barn- och ungdomsteater” samt ”[ö]ka intresset för och kunskapen om barn- och ungdomsteater bland teatrar, utbildningar, arrangörer, massmedia, politiker och beslutsfattare”.³⁷ På samma sätt är de medverkande volontärerna nyfikna, de vill lära sig något och uppleva nya saker. Flertalet vill även knyta kontakter för att kunna arbeta vidare inom branschen eller inspireras inför kommande projekt på området. Därutöver vill ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 vara världsomspännande, hylla mångfalden och skapa eftertanke omkring aktuell barn- och ungdomsteater.³⁸ En internationell spridning bland volontärerna bidrar till att göra detta möjligt, dessutom är

---

³⁷ www.assitej2011.info: Visioner och Fokus (<http://www.assitej2011.info/side.asp?lang=1&side=14&id=155>), 2011-04-20. Se även Bilaga 1.

³⁸ www.assitej.se: <http://www.assitej.se/www1/omass.asp>, 2011-04-20. Se även Bilaga 1.

många av volontärerna engagerade i ämnet och några av dem kan tänkas vara framtidens kulturarrangörer.

ASSITEJ:s visioner och mål ligger på flera sätt nära den samtida kulturpolitiken vars mål anger att "[k]ulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling".³⁹ Exempelvis är nyskapande, mångfald och kvalitet återkommande teman hos ASSITEJ. Även när det kommer till medlen som ska användas för att uppfylla målen kan festivalen erbjuda bland annat internationell samverkan och uppmärksamhet till barn- och ungdomskultur. Detta är inte osynligt för volontärerna och bidrar till att skapa en status i att delta i arrangementet. För ASSITEJ som organisation är det viktigt att utstråla denna status, inte minst för att skapa en relevans för sina syften och göra de möjliga genom bidrag från stat, kommun och sponsorer.

Volontärverksamhetens värden: några slutsatser

De symboliska värdena som framkommer ur resultatet av enkätundersökningen är upplevelsen, nöjet, inspirationen, minnet och en vilja att hjälpa till. I sin tur tillkommer de sociala värdena i form av kontakter och meriter samt de kulturella med lärdomar, erfarenheter och intresse. Utöver de värden som går att utläsa från enkätundersökningen så går det även att hitta Bourdieus teori om varumärkets värde i form av den status som ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 har.

Bidragande faktorer till att skapa denna status är bland annat förhållandet till kulturpolitiken, mediebevakning och marknadsföring. Nanna Gillberg, forskare vid Handelshögskolan i Stockholm, skriver i *Magiskt kapital – värdeskapande i kulturell kontext* (2007) om värdet av att vara känd. Hon menar att innan en artist, grupp eller skådespelare blivit känd har den inget värde för en bred massa och förklarar det som en form av "magi" när kändisskapet inträffar.⁴⁰ Denna magi utlöses inte nödvändigtvis av mediebevakning och marknadsföring även om det kan skapa uppmärksamhet. Om någon magi kan appliceras på ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 låter jag vara osagt men faktum är att fler volontärer anmälde sig efter att pressen uppmärksammade arrangementet och i takt med att annonser dök upp allt oftare.

---

³⁹ www.kulturradet.se/sv/om-kulturradet/kulturpolitiska_mal/ 2011-07-28.

⁴⁰ Nanna Gillberg, *Magiskt kapital – värdeskapande i kulturell kontext*, Stockholm, 2007, s. 10.

På så sätt kan registreringen av volontärer i viss mån jämföras med biljettförsäljningen, ju närmare festivalen kom desto större blev intresset. Därmed går det kanske att urskilja ett värde i aktualiteten och platsen, då det är något som händer här och nu blir det värdet än högre.

Värdet av aktualiteten har även fått ta plats i denna uppsats, framförallt i form av Europaåret för frivilligarbete. Europaåret och volontärerna under ASSITEJ-festivalen 2011 har en sak gemensamt i sökandet efter kontakter med näringslivet. Båda parterna vill också bidra till att hjälpa till att fylla luckor på de områden där det behövs och på så sätt vara till nytta i ett större sammanhang. I och med detta har resultatet av undersökningen en del beröringspunkter med Clary och Snyders sammanställning av volontärers motiv i *VFI*. En sådan är sökandet efter karriärrelaterade fördelar parallellt med altruistiska motiv.

Enligt Freeman ökar chanserna för att någon ska anmäla sig som volontär om denne blir tillfrågad. Altruismen måste således frammanas, till exempel genom samvetskval. Rosenthal, Rosnow och Olsson menar istället att det är en viss typ av människor som blir volontärer och att de skiljer sig från de som inte blir det genom bättre förutsättningar för att ge uttryck för sin osjälviskhet. De som engagerar sig frivilligt har med andra ord bättre socioekonomiska förhållanden, något som i sin tur leder till ytterligare stärkta sådana.

Ett annat värde som aktiveras i volontärverksamheten är den omnämnda nyttan. Nyttans värde ligger dock inte i den användning som organisationen har av volontärerna utan i det sätt som volontärerna använder erfarenheten för sitt eget berikande. Kulturen ska användas, den ska engagera människor och inbjuda till delaktighet. Individerna bestämmer i sin tur vilken nytta medverkandet har och hur denna ska användas. Därmed inte sagt att volontärernas arbete inte är till nytta för ASSITEJ för det är det i allra högsta grad. Volontärerna hjälper inte bara till att förverkliga festivalen genom att arbeta utan ekonomisk ersättning, de bidrar även till att uppfylla ASSITEJ:s mål och göra festivalen till en levande plattform för kontaktskapande och internationellt utbyte.

7. Sammanfattning

År 2011 sätter Europakommissionen volontärer och frivilligarbete i fokus. Samma år arrangerar ASSITEJ en scenkonstfestival och världskongress i Malmö och Köpenhamn som engagerar totalt 246 volontärer. Jag har arbetat med volontärsamordningen för festivalen i fyra månader och denna uppsats handlar om vilka värden som motiverar volontärerna i Malmö till att engagera sig. Syftet är att identifiera och beskriva de värden som aktiveras i en kulturell volontärverksamhet, som ASSITEJ-festivalen här får representera. Genom att förklara de i sammanhanget aktuella ekonomiska, sociala och kulturella värdena är målet att förstå vad som motiverar volontärer till frivilligarbete.

Den huvudsakliga metoden är den enkätmetodik, hämtad från Ejlertsson, som utgör basen för utformning av frågor samt tolkning av svaren. Undersökningsfrågorna framställs som frisvarsfrågor men svaren delas in efter återkommande teman. Uppsatsen är även beskrivande i syfte att förklara olika perspektiv inom forskningen på området för volontärers värden samt komparativ i jämförelsen mellan enkätsvar och teori, tidigare forskning och i viss mån aktuell kulturpolitik. Det teoretiska ramverket hämtas från Bourdieu vars begrepp *symboliskt*, *socialt* och *kulturellt kapital* är aktuella i undersökningen av i volontärverksamhetens värden.

Bourdieu's kapitalarter står utanför det ekonomiska kapitalet, även om sociala relationer i förlängningen kan leda till stärkt ekonomi. Det handlar om värden som inte går att ta på men som likväl finns där, till exempel värdet av status, gemenskap och hjälpsamhet. De symboliska värden som framkommer i enkätundersökningen är till exempel kunskap, erfarenhet, kontakter och nöje. Hela volontärverksamheten bygger på symboliska värden då de som medverkar inte får någon ekonomisk ersättning. Dock kan det sociala engagemanget leda till nya yrkesrelationer och således, precis som Bourdieu menar, påverka det ekonomiska kapitalet. Detta faktum är inte oviktigt för en stor andel av volontärerna som svarat på enkätundersökningen, de är väl medvetna om att deras medverkande på flera sätt är en värdefull erfarenhet.

Den här uppsatsen handlar om de värden som volontärskapet har, inte om hur en organisation lyckas bygga upp en fungerande volontärverksamhet. Tidigare forskning inom området kan delas upp i två perspektiv, ett ekonomiskt och ett socialt. Inom det ekonomiska perspektivet fokuseras framförallt på de kostnader som volontärarbete besparar uppdragsgivaren. Det

sociologiska perspektivet uppmärksammar istället skillnaderna mellan volontärer och icke-volontärer och det är inom detta område som min frågeställning om vilka värden som motiverar volontärbetet kan placeras in. För framtida forskning skulle det dock vara intressant att ställa frågan om hur en verksamhet baseras på de värden som volontärerna har. Det finns även ett behov av forskning omkring samspelet mellan altruismen och egoismen, för är volontärskapet det ultimata sättet att hjälpa sig själv och andra på samma gång?

Med ordet volontär följer vissa förväntningar och i Sverige syns en större tendens till att byta ut begreppet mot ”frivillig”. År 2011 är dessutom Europaåret för frivilligarbete och på initiativ av Europakommissionen uppmärksammas frivilligorganisationer och dess aktiva. Organisationens värderingar och status är viktiga dragplåster för volontärerna, arrangemangets omfång och dess potentiella framtidsutsikter spelar också stor roll. De medverkande volontärerna under ASSITEJ Scenkonstfestival och Världskongress 2011 är i stor utsträckning studerande som söker meriter och erfarenhet inför kommande yrken. En del är professionellt verksamma inom branschen och vill knyta nya kontakter eller inspireras för kommande projekt.

Utöver de yrkesmässiga fördelarna med att engagera sig så fungerar festivalen även som en metod för personlig utveckling för flera av de svarande. Upplevelsen, nöjet, erfarenheten och lärdomarna poängteras av många och teaterns värld är lockande för fler än dem som vill jobba inom den. Deltagandet i sig blir viktigt och kan skapa en känsla av att vara med där det händer. Festivalen har ett aktualitetsvärde i och med dess relation till aktuell kulturpolitik och presentationen av nyskriven dramatik. Platsen är också viktig och festivalen gör den till centrum för både en lokal och global publik. Värdet ligger i förverkligandet av visioner och drömmar, både för volontären och arrangören. Möjligheten att vara med om något som alternerar ens vardag, här och nu så väl som i framtiden, motiverar volontärerna och gör allt detta möjligt.

Referenser

Enkätundersökning, utförd och sammanställd mellan 2011-05-06 och 2011-05-28, finns i uppsatsförfattarens ägo.

Artiklar:

”Europaåret för frivilligarbete 2011”, Europaparlamentet, Bryssel 2011-01-04.

”Gör en insats för andra – EU-kommissionen lanserar Europaåret för frivilligarbete 2011”, Europakommissionen, Bryssel 2010-12-02.

Meier, Stephan och Stutzer, Alois, “Is volunteering rewarding in itself?”, *Economica*, nr. 75, s. 39-59, 2008.

Pho, Yvon H, “The Value of Volunteer Labor and the Factors Influencing Participation: Evidence for the United States from 2002 through 2005”, *Review of Income and Wealth*, volym 54, nr. 2, s. 220-236, Oxford, 2008.

Clary, Gil E., Copeland, John, Haugen, Julie, Miene, Peter, Ridge, Robert D., Snyder, Mark, Stukas, Arthur A., ”Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach”, red. E. Gil Clary och Mark Snyder, *Journal of Personality and Social Psychology*, volym 74, nr. 6, Washington, 1998.

Internetbaserade källor:

www.assitej2011.info, 2011-04-10

”Visioner och Fokus”, www.assitej2011.info/side.asp?lang=1&side=14&id=155, 2011-04-20

www.assitej-international.org, 2011-04-10

www.assitej.se, 2011-04-10

www.assitej.se/www1/omass.asp, 2011-04-20

<http://europa.eu/volunteering>, 2011-05-08.

<http://www.europarl.europa.eu/sv/headlines/content/20110103STO11188/html/Europaåret-för-frivilligarbete-2011>, 2011-05-08.

<http://www.eyv2011.eu/about-the-alliance>, 2011-06-14

www.kulturradet.se/sv/om-kulturradet/kulturpolitiska_mal/, 2011-07-28

Nationalencyklopedin, www.ne.se.ludwig.lu.se/lang/volontär, sökord: volontär, 2011-05-02

Oxford English Dictionary, www.oed.com, sökord: volunteer, *n.* and *adj.*, 2011-05-02

Clary, Gil E., Snyder, Mark, "The Functional Approach to Volunteers' Motivations",
http://oregonmentors.org/files/library/Volunteer%20Function%20Inventory%20scale%20_Clary%20et%20al_.pdf, 2011-07-29.

Litteratur:

Bourdieu, Pierre, *Kultur och Kritik: anföranden / av Pierre Bourdieu*, översättning av Johan Stierna, Göteborg, 1992.

Bourdieu, Pierre, *Kultursociologiska texter*, i urval och översättning av Donald Broady och Mikael Palme, Stockholm, 1993.

Bourdieu, Pierre, *Texter om de intellektuella*, red. Donald Broady, översättning Mats Rosengren, Stockholm, 1992.

Ejvegård, Rolf, *Vetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund, 2003.

Freeman, Richard B., *Working for nothing: The supply of volunteer labor*, Cambridge, 1996.

Gillberg, Nanna, *Magiskt kapital – värdeskapande i kulturell kontext*, Stockholm, 2007.

Horkheimer, Max och Adorno, Theodor, *Upplysningens dialektik*, orig. New York, 1947, Göteborg, 1981.

Johannisson, Jenny, *Det lokala möter världen – kulturpolitiskt förändringsarbete i 1990-talets Göteborg*, Göteborg, 2006.

Manifesto for volunteering in Europe, European Volunteer Center, Bryssel, 2006.

Naranjo, Eduardo, *Jean-Paul Sartre och Mario Vargas Llosa: Metod och kulturellt kapital*, Lund, 2000.

Nilsson, Sven, *Kulturens nya vägar. Kultur, kulturpolitik och kulturutveckling i Sverige*, Malmö, 2003.

Olsson, Lars-Erik, *Ett delvis ensamt liv. En studie av människor som inte deltar i föreningslivet*, Forskningsavdelningens arbetsrapportserie nr. 52, Ersta Sköndals Högskola, Stockholm, 2007.

Rosenthal, Robert och Rosnow, Ralph L. *The Volunteer Subject*, New York, 1975.

Zambrell, Katarina, "Kulturarbetaren i en tillväxtfokuserad samhällsdiskurs", *Kulturell ekonomi – skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället*, red. Lars Aronsson, Jonas Bjälesjö, Susanne Johansson, Lund, 2007.

Offentliga handlingar:

Svar på remiss angående motion om att utreda volontärverksamheten i Göteborg, Enheten för social ekonomi, utfärdat 2008-01-04, diarienummer 0247/07, Göteborg Stad, Social Resursförvaltning.

Bilaga 1

ASSITEJ:s visioner och mål

De övergripande visionerna för ASSITEJ 2011-festivalen är:

- Världsomspännande – med representation från alla delar av världen
- Angelägenhet – eftertanke och ifrågasättande av den nuvarande situationen av scenkonst för ung publik i världen över idag.
- Mångfald - en hyllning till mångfalden och jämlikheten i olika kulturer.
- Kvalitet – framträdanden av högsta kvalitet⁴¹

De övergripande målen för ASSITEJ Sweden är:

- Arbeta för att bibehålla och stärka svensk barn- och ungdomsteaters höga status samt arbeta för ökat kvalitetsmedvetande.
- Öka intresset för och kunskapen om barn- och ungdomsteater bland teatrar, utbildningar, arrangörer, massmedia, politiker och beslutsfattare.
- Öppna möjligheter till ökad kunskap om internationell barn- och ungdomsteater samt sprida kunskap och information om svensk barnteater till andra länder.⁴²

---

⁴¹ www.assitej2011.info: Visioner och Fokus (<http://www.assitej2011.info/side.asp?lang=1&side=14&id=155>), 2011-04-20.

⁴² www.assitej.se: <http://www.assitej.se/www1/omass.asp>, 2011-04-20.

Bilaga 2

ASSITEJ:s volontärpolicy

En av världens största internationella Scenkonstfestivaler för barn och unga går av stapeln 20-29 maj, 2011 i Malmö och Köpenhamn. **ASSITEJ Performing Arts Festival for Young Audiences** erbjuder hela 27 internationella föreställningar från alla världens hörn, en svensk/dansk scenkonstkavalkad, banbrytande workshops och seminarier, open-space sessioner, Playwrights' Slam och mycket mera. För att genomföra festivalen behöver vi hjälp av engagerade volontärer.

1. Syfte och målsättning

Syftet med att engagera volontärer är att få hjälp med arbetsuppgifter som det inte finns utrymme för att täcka in under andra former av anställningar i organisationen. Samtidigt är målet att skapa en situation som både volontärer och ASSITEJ trivs med i form av ett ömsesidigt utbyte. Vi vill erbjuda möjligheter för de frivilliga att knyta kontakter med den internationella scenkonstbranschen och skapa en inblick i arbetet på svenska teatrar.

2. Vision

De övergripande visionerna för ASSITEJ 2011-festivalen är:

- Världsomspännande – med representation från alla delar av världen.
- Angelägenhet – eftertanke och ifrågasättande av den nuvarande situationen av scenkonst för ung publik i världen över idag.

- Mångfald – en hyllning till mångfalden och jämlikheten i olika kulturer.
- Kvalitet – framträdanden av högsta kvalitet.

3.Rekrytering

Rekryteringen av volontärer sker via ASSITEJ:s hemsida och andra internetbaserade sökbaser för frivilliga. Redan engagerade inom Malmös teatervärld tillfrågas liksom eventuellt intresserade från högskolan och kulturutbildningar. Förkunskapskraven varierar beroende på arbetsuppgift.

4.Arbeitsuppgifter

- **Ansvarig volontär:** fungerar som kontaktperson till de volontärer som arbetar inom ens ansvarsområde.
- **Stagehand:** hjälper teatergrupperna med scenografin. Fysiskt tungt arbete.
- **Teatervärd:** sköter inläpp och biljettförsäljning i samband med föreställningar, workshops och seminarier. Är en hjälpande hand för både publiken och de gästande teatergrupperna samt ansvarig för lokalens yttre bestyr.
- **Turistguide:** är värd för turistutflykter och guidning. Krav på god engelska i tal, gärna flera språk.
- **Stand-by:** arbetsuppgifter anpassas efter behov.
- **Tolk:** vidarebefordrar information till festivalens internationella gäster. Varierande språkkunskaper eftersöks, framförallt inom arabiska, franska, japanska, koreanska och spanska.
- **Fest- och cafévärd:** ställer i ordning lokaler för fest, står i cafét, serverar m.m.

5.Förberedning

Alla som anmäler sig som volontärer kommer att bli kallade till informationsmöte. Vid dessa möten ges information om festivalen och en mer ingående arbetsbeskrivning. Varje enskild volontär kommer också att kontaktas personligen av volontärsamordnaren för att skapa en så bra relation som möjligt. Skulle den frivillige ha frågor eller andra funderingar så fungerar volontärsamordnaren som kontaktperson.

6.Problemlösning och ansvarsfördelning

ASSITEJ har det övergripande ansvaret för att volontären får nödvändig information och känner sig väl förberedd. Skulle det uppstå problem under arbetets gång ska volontären ta kontakt med volontärsamordnaren som då kan bistå med extra hjälp eller eventuell förflyttning och omfördelning av arbetsuppgifter. I övrigt förväntas volontärerna agera problemlösare tillsammans med den områdesansvarige.

7.Ersättning

Ersättning kommer att utgå i form av biljetter till föreställningar och workshops, inträde till invigningsgalan på Malmö Opera den 20/5 och avslutningsfesten på Halvandet utanför Köpenhamn den 28/5. Mat och dryck är gratis under arbetspassen och alla volontärer får en t-shirt samt ett festivalpass som ger inträde till ASSITEJ Festival Center och volontärloungen.

